

EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE

ASIA HE 24/2016 vp laeiksi tavaramerkkilain ja rikoslain 49 luvun 2 §:n muuttamisesta

LAUSUNNON ANTAJA

Suomen Anti-Piratismiyhdistys ry (FACG)

FACG ry:n tarkoituksena on pyrkiä vähentämään ja estämään tuoteväärennösten ja piraattikopioiden valmistusta, kauppaa, jakelua ja muuta levitystä. Lisäksi yhdistys pyrkii välittämään tietoa keinoista, lainsäädännöstä ja oikeuskäytännöstä tuoteväärennöstoiminnan ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi sekä luomaan tehokkaita vastatoimia piratismille. Yhdistys on perustettu 30.9.1998.

LAUSUNTO

FACG ry kiittää Eduskunnan talousvaliokuntaa sille varatusta mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä tavaramerkkilain ja rikoslain muuttamisesta. Tämän johdosta yhdistys haluaa tässä yhteydessä kiinnittää talousvaliokunnan huomion tarpeeseen täydentää *teollisoikeusrikoksen* määritelmää siten, että se varmuudella kattaa myös EU-tasoisien teollisoikeuksien loukkauksen.

Kiireellisen aikataulun takia yhdistyksen ei ole ollut mahdollista käydä esitystä kattavasti läpi. Asian suuren merkityksen takia yhdistys kuitenkin kunnioittavasti pyytää talousvaliokuntaa vielä tekemään alla tarkemmin selostetun muutoksen rikoslain 49 luvun 2 §:n säädöstekstiin.

Ehdotus muutokseksi

Alla tarkemmin selostettavista syistä yhdistys pyytää talousvaliokuntaa tekemään vielä seuraavat muutokset säädöstekstiin (lisäykset suhteessa HE 24/2016 sanamuotoon alleviivattuina):

49 luku – Eräiden aineettomien oikeuksien loukkaamisesta

2 § – Teollisoikeusrikos

Joka tavaramerkkilain (7/1964), Euroopan unionin tavaramerkistä^[1] annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 207/2009, patenttilain (550/1967), mallioikeuslain (221/1971), yhteisömallista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 6/2002, yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain (32/1991), hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain (800/1991) tai kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (1279/2009) säännösten vastaisesti ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa taloudellista vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle, loukkaa

- 1) yksinoikeutta tavaramerkkiin,
- 2) patentin tuottamaa yksinoikeutta,
- 3) mallioikeutta,
- 4) oikeutta piirimalliin,
- 5) hyödyllisyysmallioikeutta tai
- 6) kasvinjalostajanoikeutta

on tuomittava teollisoikeusrikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Muutosehdotuksen tausta

Sekä rikoslain 49 luvun 2 §:n nykyisessä että hallituksen esityksen mukaisessa muodossa on lueteltu vain kansallisia teollisoikeuslakeja ja todettu näiden vastaisten menettelyiden tiettyjen lisäedellytysten täytyessä muodostavan teollisoikeusrikoksen. Lainkohdassa ei ole mainittu unionintasoisia teollisoikeussäädöksiä, eli EU-tavaramerkkiasetusta ja yhteisömalliasetusta.

Helsingin hovioikeus on tämän puutteen johdosta lainvoimaisessa tuomiossaan 15/112400 asiassa R 14/924 (syyttäjä ja Happy Print Oy vs. Tuominen; alla "Happy Print -ratkaisu") laillisuusperiaatteeseen viitaten katsonut, ettei vastaajien syyksi voitu lukea *teollisoikeusrikosta* kun loukattu oikeus oli unionintasoinen mallioikeus.

Vaikka tuomioistuimet myös Happy Print -ratkaisun jälkeen ovat tulkinneet RL 49:2 sanamuotoa niin, että se kattaa unionintasoisien teollisoikeuksien loukkauksen,² liittyy asiaan kuitenkin Happy Print -ratkaisun takia tulkintaepävarmuutta. On tietenkin myös

---

¹ Entisen yhteisötavaramerkkiasetuksen nimeä on 23.3.2016 voimaan tulleella Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 2015/2424 muutettu niin, että entinen "yhteisötavaramerkki" on nykyään "Euroopan unionin tavaramerkki".

² Ks. esim. HelKO:n tuomio 19.11.2015 antama tuomio 15/149362 asiassa R 14/5257 (syyttäjä ja BMW AG vs. Hotari ja Pohjola).

epätydyttävää, että tuomioistuimet ovat antaneet RL 49:2:n soveltamisalasta ristiriitaisia ratkaisuja.

Vaihtoehtoisesti suhteessa yllä ehdotettuun ratkaisuun sääntelypävarmuus voitaisiin myös korjata lisäämällä pykälään kokonaan uusi kolmas momentti siten kuin eurooppapatentin osalta on tehty nykyisen pykälän 2 momentissa. Yhdistys kuitenkin pitää yllä mainittua ratkaisuna yksinkertaisempaa, joka lisäksi selvästi rinnastaisi kansalliset ja unionintasoiset teollisoikeudet vaikutuksiltaan.

Myöhemmässä vaiheessa yhdistys myös pitää tavoiteltavana, että tavaramerkkilain 39 §:n ja mallioikeuslain 35.2 §:n säännöksiä tavaramerkki- ja mallioikeusrikkomuksesta vastaavasti selvennettäisiin niin, että myös rikkomus selvästi koskisi unionintasoisia teollisoikeuksia.

Happy Print -ratkaisun väitetty oikeusohje on ristiriidassa Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden kanssa

Suomi on Maailman kauppajärjestön WTO:n hallinnoiman TRIPS- sopimuksen sopijavaltio.³ TRIPS-sopimuksen 61 artikla edellyttää, että sopijavaltiot kriminalisoivat ainakin tahallisen tavaramerkkiloukkauksen:

Jäsenten tulee säätää rikosprosessista ja rangaistuksista sovellettavaksi ainakin niihin tapauksiin, joissa on kysymys kaupallisessa laajuudessa tapahtuvasta harkitusta tavaramerkkiväärennösten kaupasta tai tekijänoikeuspiratismista. [– –]

Yllä todetun mukaisesti kuitenkin RL 49:2:sta puuttuu suora viittaus Euroopan unionin tavaramerkistä annettuun asetukseen. Täten Happy Print -ratkaisun oikeusohjeesta seuraisi se, ettei Euroopan unionin tavaramerkkien loukkausta ollenkaan olisi kriminalisoitu, vaikka ne selvästi ovat TRIPS-sopimuksen tarkoittamia ”tavaramerkkejä”, mikä käy ilmi Euroopan Unionin tuomioistuimen (”EUT”) jo 14.12.2000 antamasta tuomiosta (yhdistetyt asiat C-300/98 ja C-392/98). EUT on katsonut olevansa toimivaltainen tulkitsemaan sellaisia TRIPS-sopimuksen määräyksiä, joita voidaan soveltaa sekä kansallisen oikeuden että yhteisön oikeuden piiriin kuuluvissa tilanteissa, kuten tavaramerkkeihin liittyvissä tilanteissa (eli toisin sanoen sekä kansallisiin että Euroopan unionin tavaramerkkeihin liittyvissä tilanteissa) (tuomion kohta 35). EUT on lisäksi korostanut, että jäsenvaltioilla ja yhteisön toimielimillä on velvollisuus tiiviiseen yhteistyöhön täyttäessään WTO- ja TRIPS-sopimusten mukaisia velvoitteitaan (tuomion kohta 36).

Edellä sanotusti TRIPS-sopimuksen 61 artikla nimenomaan edellyttää tällaista kriminalisointia, jotta kansallisten ja Euroopan unionin tavaramerkkien haltijat saisivat yhtäläistä suojaa myös rikoslain nojalla. Jos Happy Print -ratkaisusta ilmenevä oikeusohje

³ Laki Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen ja sen liitesopimusten eräiden määräysten hyväksymisestä (16/1995), asetus Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen ja sen liitesopimusten voimaansaattamisesta sekä näiden eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta (17/1995) sekä itse sopimus Sops 5/1995.

otettaisiin määrääväksi, tästä seuraisi se, että Suomi rikkoisi kansainvälisiä sopimusvelvoitteitaan ja etteivät Suomen kansalliset tuomioistuimet pystyisi toimimaan yhdenmukaisesti EUT:n kanssa, joka on todennut yhteistyövelvoitteen edellyttävän sekä käytännön että oikeudellisista syistä, että jäsenvaltioiden ja yhteisön tuomioistuinten tulee soveltaa säännöksiä yhdenmukaisella tavalla (tuomion kohta 37).

Kriminalisoinnin merkitys tullivalvonnalle

Immateriaalioikeuksien loukkausten valvonnan kannalta Tulli on keskeinen esitutkintaviranomainen. EU:n ns. tuotevääreännösasetuksen⁴ nojalla Tulli pysäyttää sellaiset tuote-erät, joiden se epäilee loukkaavan immateriaalioikeuksia.

Pysäytettyään tuote-erän Tulli asettaa tuotevääreännösasetuksen mukaisesti oikeidenhaltijalle määräajan ryhtyä oikeudellisiin toimenpiteisiin uhalla, että Tulli muuten vapauttaa tuote-erät vapaaseen liikkeeseen.⁵

Koska varsinkin ulkomaisen oikeudenhaltijan voi käytännössä olla hyvin vaikeaa nostaa asiassa siviilikanne asetetussa kolmen tai kymmenen päivän määräajassa, oikeudenhaltijat tekevät tullipysäytystilanteissa käytännössä aina rikosilmoituksen Tullille, jotta tavarat saataisiin pysäytettyä.

Yhdistyksellä ei tällä hetkellä ole tarkkaa tilastotietoa EU-immateriaalioikeuksiin perustuvien tullipysäytysten määrästä Suomessa vuositasolla, mutta olettaa määrän olevan suuri. EU-tasolla on kuitenkin todettu, että n. 75 % tullipysäytyksistä perustuu EU-tason oikeuksiin.⁶

Mikäli oikeuskäytännössä laajemmin omaksuttaisiin Happy Print -ratkaisun oikeusohje eli, ettei RL 49:2 sovellu, olisi samalla koko tullipysäytysjärjestelmä uhattuna. Pahimmassa tapauksessa Suomesta tulisi kopiotuotteiden kauttakulkumaa kun Suomen viranomaiset eivät voisi puuttua piraattituotteiden maahantuontiin EU:hun (huomioiden, etteivät tulliviranomaiset lähtökohtaisesti valvo EU-maiden välistä tavaraliikennettä sen jälkeen kun tavarat on laskettu liikkeelle EU-maassa).

Näin ollen kyseisellä muutoksella olisi myös yleis- ja erityisestävä vaikutus. Jos yrityksille kriittisiä immateriaalioikeuksia voi loukata laajamittaisesti ja tahallisesti ilman pelkoa rikosoikeudellisista sanktioista, voi yritysten kriittinen immateriaalioikeudellinen varallisuus olla erityisen altis tahalliselle hyväksikäytölle. Rikosoikeudellisten sanktioiden puuttuessa on

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) n:o 608/2013, annettu 12 päivänä kesäkuuta 2013, teollis- ja tekijänoikeuksien tullivalvonnasta ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1383/2003 kumoamisesta

⁵ Ks. esim. tuotevääreännösasetuksen 23.3 artikla: ”Päätöksen saajan [eli oikeudenhaltijan] on pantava menettely vireille sen määrittämiseksi, onko teollis- tai tekijänoikeutta loukattu, 10 työpäivän kuluessa tai, jos kyse on herkästi pilaantuvista tavaroista, kolmen työpäivän kuluessa siitä, kun tieto tavaroiden luovutuksen keskeyttämisestä tai niiden haltuunotosta on annettu.”

⁶ Ks. EU-komissio, Report on EU customs enforcement of intellectual property rights – Results at the EU border 2014, s. 22, taulukko 12 (yhteisötavaramerkit CTM + yhteisömallit CDR = 75,26 %) osoitteessa http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics/2015_ipr_statistics.pdf

myös viranomaisten käytössä olevien pakkokeinojen valikoima hyvin rajoitettu, ja yritysten immateriaalioikeudellinen varallisuus olisi entistä haavoittuvaisempaa.

Yhteenveto

Edellä selostetuoin perustein yhdistys pitää välttämättömänä, että rikoslain 49 luvun 2 §:ää tarkennetaan niin, että se selvästi kattaa myös unionintasoiset teollisoikeudet. Kun kyseinen rikoslain lainkohta nyt on uusittavana varsinkin tavaramerkkijärjestelmän paremman EU-yhteensovittamisen takia, olisi siten erittäin suotavaa, että Eduskunnan talousvaliokunta samalla tekee yllä ehdotetun muutoksen.

Helsingissä 30 päivänä maaliskuuta 2016

Suomen Anti-piratismiyhdistys ry

Jaana Pihkala
Yhdistyksen hallituksen pj

LAUSUNNON LAATIJAT

Kim Parviainen
asianajaja, Helsinki

Sakari Salonen
asianajaja, Espoo